

POREĐENJE SA PROŠLOŠĆU: OTKRIĆA I REKONSTRUKCIJE P. STIKOTIJAU ANTIČKOM GRADU DOCLEA U KONTEKSTU PRIMJENE SAVREMENIH ISTAŽIVAČKIH TEHNOLOGIJA

Antonio D'Eredita

CNR - Istituto di Scienze del Patrimonio Culturale (ISPC)

antonio.deredita@cnr.it

Kao polazište za ovaj rad poslužila su iskustva tršćanskog arheologa Pjera Stikotija kojije 1913. godine za Bečku akademiju nauka dokumentovao misije otkrivanja arheoloških ostataka na području starog rimskog grada Dokleje, u blizini Podgorice, a koji je potom objavio svoje bilješke i zapažanja u knjizi *Die römische Stadt Doclea in Montenegro*. Stikotise u ovom djelu poziva i na radove svojih prethodnika, integrišući ih u iscrpni elaboratkako bi predstavio cjelokupno područje na sveobuhvatan način, uključujući i dio teritorije, naseljeno područje i njegovu unutrašnju i vanjsku komunikaciju. U Stikotijevoj knjizi, koja i danas predstavlja najznačajniji izvor u proučavanju rimskog grada Dokleje, pored opšte mape mjesta, mogu se naći i tehnički nacrti preostalih spomenika kao i opis stanjaočuvanosti u trenutku pronalaska. Iz poređenja Stikotijevih zapažanja sa istraživanjima sprovedenim savremenim metodologijama, ponekad proizilaze različiti rezultati. Stoga je poželjno razmotriti dalji razvoj metoda pristupa istraživanju kao i razvoj arheološkog lokaliteta velikih dimenzija poput urbanog jezgra koje je i predmet analiza. U okviru programa proučavanja i valorizacijeDokleje, kojim od 2017. godine koordinira tim italijanskog Nacionalnog istraživačkogsavjeta (CNR) a koji je još uvijek u toku, kao jedna od osnovnih potreba javila se potreba za opštim pregledom arheološkog lokaliteta.

Prvi korak bio je izrada ažurirane planimetrije, u početku na teritorijalnom nivou, a zatimsa sve većim fokusom na razumijevanje strukture grada i ostataka postojećih spomenika. Upravo je ovo i bila prilika da se primijene najnovije tehnologije arheoloških istraživanja i istraživanja arhitektonskih artefakata, i to u cilju razumijevanja i konstruisanja istorijskog okvira elemenata arheološkog nalazišta. Trodimenzionalnu rekonstrukciju možemo smatrati kritičkom sintezom metričkih informacija i provjera faza i tehnologija izgradnje.

U specifičnom slučaju antičkih građevina, digitalna rekonstrukcija pojedinih elemenata posebno je korisna za stilsku identifikaciju, s obzirom na mogućnost otkrića veličine cijele građevine uz pomoć metričkih podataka nekog njenog detalja: tako je na primjer, iz proporcija arhitavnog polja moguće odrediti interkolumniji ili je pak na osnovu veličine kapitela moguće rekonstruisati visinu kolonade. Zahvaljujući poređenju proporcionalnih kanona tipičnih za to razdoblje i lokalitet, moguće je doći do sveukupne rekonstruktivne hipoteze potkrijepljene objektivnim nalazima. Istovremeno, virtualni prostor omogućava prepoznavanje i moguće pozicioniranje inače teško prepoznatljivih fragmenata. Iz ove formalne sinteze i njene konstruktivne analize moguće je doći do periodizacije artefakata ili faza izgradnje na vrlo argumentovan način.

Ključne riječi: Stikoti, 3D rekonstrukcija, arhitektura, antičke građevine, crkve

A COMPARISON WITH THE PAST: RELIEFS AND RECONSTRUCTIONS OF PIERO STICOTTI IN THE ANCIENT CITY OF DOCLEA IN THE LIGHT OF NEW TECHNOLOGIES

We started our research using the study of Piero Sticotti as a starting point. In 1913, under the aegis of the Vienna Academy of Sciences and Arts, this Triestine archaeologist documented the important archaeological campaigns concerning the ancient Roman city of Doclea, at Podgorica, transferring his notes and considerations into the book *Die römische Stadt Doclea in Montenegro*. In this work, Sticotti also took into account the works of his predecessors, integrating them into his own in order to present the area in an organic way, incorporating the inhabited area, his hinterland and its internal and external roads. Sticotti's book remains to this day the main reference work for Roman Doclea. The scholar analyses the architectural features of the surviving monuments, describes their state of preservation and furnishes a general site plan. Comparing Sticotti's study with the reliefs made with current methodologies can sometimes lead to diverging results. It is therefore appropriate to reflect on the methodological evolution in our approach.

As part of the Doclea study and enhancement program, conducted by the CNR team since 2017 to the present day, the main objective was to obtain a generalized survey of the archaeological area. The first step was to draft an updated plan, initially incorporating its hinterland, before focusing in on particular urban structures and their state of preservation. Here, we had the opportunity to apply the latest technology in the archaeological mapping of the site. Once obtained we could then use this information to improve our understanding of the site's historical framework. The subsequent three-dimensional reconstruction is to be considered a critical synthesis of metric information and a means to verifying the building phases and construction techniques. In the specific case of ancient buildings, the digital reconstruction of individual elements is of particular importance, not only for stylistic identification, given the possibility of tracing, through the metric data of the detail, but also for the sizing of the complete structure: for example, from the proportions of an architrave it is possible to deduce the space between two columns or from the size of a capital it is possible to reconstruct the height of a colonnade. Thanks to what we already know of building practices at that time, it is thus possible, through comparison, to arrive at an overall reconstructive hypothesis supported by objective findings. At the same time, the creation of virtual space allows us to identify and position fragments that we would otherwise be unable to place. Such a synthesis and the constructive analysis that derives from it, allows us to better attribute dates to artefacts and building phases.

Keywords: Sticotti, 3D reconstruction, architecture, ancient buildings, churches